

lanarak yürürlüğe giren 6094 sayılı yasa ile de 5346 sayılı yasada bazı değişiklikler yapılmış ve YEK esaslı elektrik enerjisi üretimi konusunda bir Destekleme Mekanizması tanımlanmış bulunuyor.

Bu yazının ana vurgularından başlıca biri, sıcak ve güncel bir konu olan 6094 numaralı yasanın irdelenmesidir. Bilindiği gibi, YEK için teşvik ve destekleme mekanizmalarının kapsamında yer alacağı bir ek yasa, uzun bir süredir enerji sektörümüzün başlıca beklentilerinden biri olmuştur. Ne var ki, görünen o dur ki, 6094 sayılı yasanın getirileri YEK temelli yatırımların önünü açmak beklentisini boşa çıkarmaktadır.

Tamamlayıcı bir ara bölüm olarak, AB'de YEK konusundaki güncel gelişimler ve oluşturulan Yol Haritasına ilişkin bir not düşmekte yarar görüyoruz.

E) AB, YEK KONUSUNDA NE YAPIYOR?

YEK ve buna ilişkin konular AB enerji politikasının ana eksenini oluşturuyor. AB'nin hedefi ve ana söylemi 2020 yılında "20-20-20" şeklinde, sembolik olarak ifade edilebilir. Bu sembolik ifadenin açılımı, 2020 yılında toplam enerji tüketiminde YEK' in payının %20'ye ulaşması ve enerjinin daha verimli kullanılmasına bağlı olarak toplam tüketimde %20 tasarruf + sera gazları salımının ise taban yıl olan 1990 seviyesine göre %20 azaltılmasıdır.

AB ile bütünleşme hedefi, Türkiye'nin çevre ve enerji konusunda yol haritası oluşturma çabalarını otomatige bağlayarak, büyük ölçüde kolaylaştırmış (!) görünüyor. Gerçekten de, Brüksel'de yayımlanan buyruk ve düzenlemelerin, AB ülkeleri gibi Türkiye'de de bir süre sonra, AB müktesebatı ile uyumluluk ilkesi çerçevesinde, yasal (yasa veya yönetmelik) biçime büründükleri malumdur.

YEK' in AB enerji politikası içinde temel bir yapı taşı olması gerektiğine ilişkin sayısız belge mevcuttur. Bunlar arasında sadece bir örnek oluşturmak üzere, enerji üreticilerinin ürettik-

leri ve sisteme sağladıkları elektriğin bir bölümünün YEK esaslı olması konusunda yükümlülüklerin telaffuz edildiği ve üye ülkelerin acilen YEK eylem planı oluşturmalarını dayatan, 23.04.2009 tarihli 2009/28/EC buyruğunu (EC Directive) bulunmaktadır.

F) 6094 SAYILI YASANIN DEĞERLENDİRMESİ

6094'ün, ana hatlarıyla, 2008 ve 2009 yıllarında TBMM Genel Kurulu'na tam sunulacakken hasıraltı edilen önceki yasa metni taslaklarıyla benzer yapıda olduğu görülüyor. En belirgin fark ise, kuşkusuz ki, 1 numaralı cetvelde yer alan sayın alma fiyatları arasındadır. Dikkate değer bir diğer nokta da, 2 numaralı cetvel ile tanımlanan, yerli üretime uygulanacak ek primlerdir.

•Daha önce EURO temelinde anılan tarife fiyatlarının, 6094 metninde US Dolar olarak anıldığı gözleniyor.

• 6094'ün esas olarak cetvellerde yer alan satın alma fiyatlarına odaklı olduğu görülüyor.

1 no.lu cetvel gerekli detaylardan yoksundur. Buna ilişkin değerlendirme aşağıda yer alıyor. Ancak asıl dikkati çeken nokta şudur:

2008 yasınının TBMM Genel Kuruluna son dakikada sunulmayışı, yasada tanımlanan ve yerli katkıyı teşvik amacıyla uygulanacak ek primlerin Türkiye'nin 1993 yılında Marakeş'de onayladığı Dünya Ticaret Anlaşması (DTA) hükümlerine aykırı olduğu yolundaki bir gerekçeyle açıklanmıştı. Daha doğrusu, resmi bir açıklama yapılmadı ancak, kulislere en çok fısıldanan gerekçe buydu. Bir de, uygulanacak fiyatlar dolayısıyla maliye'nin omuzlarına binecek yükün göz önüne alındığı şeklinde söylentiler de olmuştu.

(Not: güneş enerjisinin teşvikini amaçlayan çevrelerin iyimser senaryosuna göre, 2020'li yıllarda güneş enerjisinin toplam kurulu güç içindeki payının %4,0 dolayında olabileceği muhtelif panel ve toplantılarda dile getirilmekteydi. Bu oran ve ETKB verilerine dayanarak, o tarihlerde toplam PV – photo voltaic – kurulu gücünün 3000 MW olacağı varsayımın-

dan hareketle, PV çiftliklerinin toplam elektrik üretiminde payının ancak 7,5 milyar KWh dolayında (öngörülen toplam üretim ise 499,5 milyar KWh) olabileceği görülüyor. Eskilerin ifadeyle, cimin göbeğinde nokta! Bu miktardaki enerji üretimini fosil yakıtları yerine PV çiftliklerinde üretmenin getireceği ek maliyet, o tarihte olsa-olsa 1,0 milyar EURO'nun biraz üzerinde olacaktı. Asıl yük, YEK'i hesaba katmadan fosil yakıtlarına dayalı politikanın sürdürülmesinden kaynaklanacak olan yüküdür. Geçtiğimiz yıl itibari ile fosil yakıtları dış alımı için ödenen meblağ 48 milyar US Doları aşmıştır. 2020'li yıllarda bu miktarın, gidişatin değişmediği koşullarda, 100 milyar Doları hayli aşacağı apaçiktir. O tarihlerde katlanılması mümkün olmayan asıl yük işte bu olacaktır)

Peki, şimdi nasıl oluyor da, 6094 kapsamında 2 no.lu cetvel ile tanımlanan ek teşvik yasa kapsamına alınabilmiştir? Yoksa artık **DTÖ hükümleri geçerli değil midir?** Bir de şu var: Güneş enerjisinin ve bu konudaki yerli katkının alabildiğine teşvik edildiği İspanya, aynı DTA'nı onaylamış olduğu halde, nasıl oluyor da, Türkiye için söz konusu olabilecek kısıtlara muhatap olmuyor? Nasıl oluyor da, İspanya 2008 yılında 2.500 MW mevcuda ek güneş enerjisi kapasitesi oluşturabiliyor?

Yanıt güçlü olasılıkla şu noktada yatıyor: 6094 hükümleri ile satış fiyatının 13,3 Dolar sent/KWh (2008 tassarısında 25 Euro sent = 32-33 Dolar sent) seviyesine indirilmesiyle güneş enerjisi alanında yapılabilecek yatırımlar çekiciliğini bütünüyle yitirmiş olup, bu alandaki yatırımların önü tamamen kapanmıştır!

Fiyatlandırma engeli ile yetinilmemiş, 4. Madde ile 5346 sayılı YEK Kanunu'na eklenen 6/C maddesi ile 31.12.2013 tarihine kadar kurulacak güneş enerjisi tesislerinin toplam kapasitesine 600 MW ile üst sınır getirilmiştir!

"...31/12/2013 tarihine kadar iletim sistemine bağlanacak YEK Belgeli güneş enerjisine dayalı üretim tesislerinin toplam kurulu gücü

600 MW'dan fazla olamaz..."(6094 6/C'den alıntı)

6094 ile şu açıkça kastedilen şudur: Yatırımcılar, güneş enerjisine dayalı bir yatırımı aklınızdan çıkarın!

"Güneş enerjisine dayalı lisans başvurularında standardına uygun ölçüm bulundurulması zorunludur" (6/C'den)

"II sayılı Cetvelde yer alan yurt içinde imalatın kapsamının tanımı, standartları, sertifikasyonu ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" (6/B'den)

Ne demeli? Laf-ı güzaf... Güneş Enerjisi açısından üretim standartları olsa ne olmasa ne?

Hâlihazırda rüzgâr, hidrolik ve jeotermal alanında yatırım yapmış kişi ve/ya kuruluşların yeni tarifeden yana bir şikâyetleri olmasa gerek. 6094, özellikle mevcut jeotermal yatırımları açısından cazip sayılabilecek bir satış fiyatı seviyesi söz konusudur. Ne var ki, bir önceki bölümde ayrıntılı olarak ele alındığı üzere, 6094 bazı beklentileri karşılamakta yetersizdir. Şöyle ki:

Teşvik ve destekleme mekanizmasını iki cetvel ile sınırlı saymak yanlıştır. Jeotermal ve rüzgâr alanında yatırım yapmaya niyetli kuruluşlar için belirlenen fiyatlarla sınırlı olmaksızın, başka ek teşviklerin tanımlanması da zorunludur.

Burada da kısaca anmakta yarar var; jeotermal alanında yatırım yapan kuruluşların belini büken bir ön yatırım söz konusudur. Seçilen jeotermal sahada çok sayıda ve kimisi yerin çok derine (1000 metre ve üzeri) uzanan

sondajların yapılması gerekiyor. Bu sondajların delinen her metre başına maliyeti 1000 US dolar düzeyindedir. Bu maliyetin paylaşılması veya bunu karşılamak üzere elverişli koşullarda finansman olanaklarının sağlanması yolunda ek bir teşvikin tanımlanması yerinde olurdu. Ne var ki, bu konuda bir teşvikin yasa koyucu tarafından göz ardı edilmiş olduğu görülüyor.

Yine rüzgâr enerjisine ilişkin tespit, küçük ölçekli yatırımlarda (örneğin 100 KW ve bunun altı), satın alma fiyatının yüksek tutulması ve/ya ilk yatırım maliyetinin hafifletilmesine yönelik bir fonlama mekanizmasının tanımlanması gereğine işaret edilmiştir. 6094 bu bakımdan eksiklidir.

Bu türden gerekli ayrıntıyı hesaba katacak bir yasa metninde, hiç değilse, alt sayfada dikkatinize sunulan cetveldekine (İngiltere örneği) benzer bir sınıflama yapılması isabetli olurdu. Ancak, 6094'de bu konuda bir dikkat ve özen olmadığı görülüyor.

2 no.lu cetvelde belirtilen ek teşviklerin, ilgili YEK tesisinin devreye alınmasından sonra beş yıl boyunca uygulanacağı, daha sonra ise ek primlerin kaldırılacağı hususu yasada yer almaktadır.

"31/12/2015 tarihinden önce işletmeye giren üretim tesislerinde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmiş olması halinde; bu tesislerde üretilerek iletim veya dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisi için, I sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlara, üretim tesisinin işletmeye giriş tarihinden itibaren beş yıl süreyle; bu Kanuna ekli II sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlar ilave edilir....31/12/2015 tarihinden sonra işletmeye girecek olan YEK Belgeli üretim tesisleri için yerli katkı ilavesine ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenerek ilan edilir" (6/B'den)

Beş yıldan sonra ek teşviklerin kaldırılacak olması tek bir gerekçeyle açıklanabilir: gelecekte elektrik üretimi maliyetlerinin düşeceği varsayılmaktadır. Böyle bir olasılık yoktur! Apaçık olan gerçek, enerji maliyetlerinin gelecekte sürekli bir

artış eğilimi izleyecektir. Yine yukarıdaki (G) bölümünde değinildiği üzere, bizzat ETKB'nin de bu yönde bir tahmini bulunduğu, Nükleer Enerji Anlaşması'nda belirlenen santral çıkışı satış fiyatından (12,35 Dolar Sent/KWh + KDV) açıkça görülmektedir. Durum eğer buysa, ilk beş yıldan sonra ek primleri kaldırmanın gerekçesi ne olabilir?

Açıklama şu olabilir: 6094 ile yasa koyucunun hedefi gerçek ve samimi bir destekleme mekanizması oluşturmak değildir! Bu tür kısıt ya da beş yıldan sonra ne yapılacağına dair belirsiz ifadeler, müstakbel yatırımcıyı kuşkuya sevk edecek türdedir ve yatırımcı açısından olumlu şekilde algılanmaları asla mümkün değildir. 6094'ün özünde AKP'nin YEK'e sıcak bakmayan olumsuz yaklaşımının izleri görülüyor. İşte buna işaret eden bir başka olumsuz hüküm:

"YEK Destekleme Mekanizması

MADDE 6- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği 18/5/2005 tarihinden 31/12/2015 tarihine kadar işletmeye girmiş veya girecek YEK Destekleme Mekanizmasına tabi üretim lisansı sahipleri için, bu Kanuna ekli I sayılı Cetvelde yer alan fiyatlar, on yıl süre ile uygulanır. Ancak, arz güvenliği başta olmak üzere diğer gelişmeler doğrultusunda 31/12/2015 tarihinden sonra işletmeye girecek olan YEK Belgeli üretim tesisleri için bu Kanuna göre uygulanacak miktar, fiyat ve süreler ile kaynaklar Cetveldeki fiyatları geçmemek üzere, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir." (3. Madde)

Açıklamanın devamı da şu oluyor: 6094 yurt dışına karşı göstermelik, adeta yasak savma kabilinden özensizce kaleme alınmış bir yasa metni olmaktan ibarettir. Gelelim soru işaretleri uyandıran diğer hususlara...

"Bu Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımını yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetimi EPDK tarafından yapılır veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir.

Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” (4. Madde'nin son paragrafı)

Denetim şirketleri... Ve bir kere daha yetki devredilmesi konusu... İzleme ve denetim konusunda TEDAŞ ve TEİAŞ'ın yetki ve sorumluluklarını üstlenen EPDK, bu defa yetkilerini özel denetim şirketleri ile hangi “gereklilik hallerde” ve niye paylaşsın? EPDK, bağımsız olması gereken (?) bir düzenleme kuruluşuyken, denetim şirketleri için bağımsız olmak söz konusu mudur?

4. Madde altında yer alan ve 5346 sayılı yasanın 6. Maddesine ek olarak düzenlenen 6/B maddesinin giriş paragrafı, aşağıya aktarılmıştır.

“Muafiyetli üretim

MADDE 6/A- 4628 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kurulacak yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri için başvuru yapılması, izin verilmesi, denetim yapılması ile teknik ve mali usul ve esaslar, Bakanlık, İçişleri Bakanlığı ve DSİ'nin görüşleri alınarak EPDK tarafından çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Hidroelektrik üretim tesisleri için su kullanımı hakkının verilmesine, DSİ'nin ilgili taşra teşkilatının su rejimi açısından üretim tesisinin yapımında sakınca bulunmadığına ve bağlantının yapılacağı dağıtım şirketinden dağıtım sistemine bağlantı yapılabileceğine dair görüş alınmak kaydıyla, tesisin kurulacağı yerdeki il özel idareleri yetkilidir.”

6094'ten bir alıntı daha:

“Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir” (5346'nın 8. Maddesine değişiklik getirilen 6094 5. Maddesinden)

Bir de elbette, yasanın yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde hazırlanması hükme bağlanmış bulunan ilgili yönetmelikleri incelemek gereği bulunuyor.

Günümüze kadar görülebildiği kadarıyla, hiçbir kanun bulunmuyor ki daha sonra, hem de defalarca değişikliğe uğratılmamış olsun... Umuyor ve diliyoruz ki, 5346 ve 6094 ile değiştirilen ve buna eklenen maddelerin

I Sayılı Cetvel		
Yenilenebilir Enerji Kaynağına Dayalı Üretim Tesis Tipi	Uygulanacak Fiyatlar (ABD Doları cent/kWh)	
a. Hidroelektrik üretim tesisi	7,3	
b. Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisi	7,3	
c. Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi	10,5	
d. Biyokütleyle dayalı üretim tesisi (çöp gazı dahil)	13,3	
e. Güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	13,3	
II Sayılı Cetvel		
Tesis Tipi	Yurt İçinde Gerçekleşen İmalat	Yerli Katkı İlavesi (ABD Doları cent/kWh)
A- Hidroelektrik üretim tesisi	1- Türbin	1,3
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	1,0
B- Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Kanat	0,8
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	1,0
	3- Türbin kulesi	0,6
	4- Rotor ve nasel gruplarındaki mekanik aksamın tamamı (Kanat grubu ile jeneratör ve güç elektroniği için yapılan ödemeler hariç.)	1,3
C- Fotovoltaik güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- PV panel entegrasyonu ve güneş yapısı mekanik imalatı	0,8
	2- PV modülleri	1,3
	3- PV modülünü oluşturan hücreler	3,5
	4- İnvörtör	0,6
	5- PV modülü üzerine güneş ışını odaklayan malzeme	0,5
D- Yoğlaştırılmış güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Radyasyon toplama tüpü	2,4
	2- Yansıtıcı yüzey levhası	0,6
	3- Güneş takip sistemi	0,6
	4- Isı enerjisi depolama sisteminin mekanik aksamı	1,3
	5- Kulede güneş ışını toplayarak buhar üretim sisteminin mekanik aksamı	2,4
	6- Stirling motoru	1,3
	7- Panel entegrasyonu ve güneş paneli yapısal mekanik imalatı	0,6
E- Biyokütle enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Akışkan yataklı buhar kazanı	0,8
	2- Sıvı veya gaz yakıtlı buhar kazanı	0,4
	3- Gazlaştırma ve gaz temizleme grubu	0,6
	4- Buhar veya gaz türbini	2,0
	5- İçten yanmalı motor veya stirling motoru	0,9
	6- Jeneratör ve güç elektroniği	0,5
	7- Kojenerasyon sistemi	0,4
F- Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Buhar veya gaz türbini	1,3
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	0,7
	3- Buhar enjektörü veya vakum kompresörü	0,7

aksak ve eksik yönleri, önümüzdeki en kısa sürede, gerektiği biçimde, gerçek bir destek ve teşvik mekanizmasını ortaya koyabilsin... Konuyu, kamuoyumuzun en geniş kesimlerine mal ederek, meslek kuruluşları, odalar, sivil toplum örgütleri ve akademik kuruluşlarımızın olası en geniş katılımının sağlandığı platformlarda, tartışmaya açmak ve olumlu sonuçlara taşımak gereği bulunduğunu vurgulayarak burada noktalıyoruz.

MİSEM EĞİTİM PROGRAMINDA ŞUBEMİZ EĞİTİMLERİ İÇİN YENİ DÜZENLEMELER YAPILDI

2010-2011 çalışma döneminin başında planlanan MİSEM eğitimleri Şubemizde başarı ile sürdürmektedir. Önümüzdeki dönemde yer alan MİSEM eğitimlerinin hem tarihlerinde hem de konularında üyelerimizden gelen yoğun talepler doğrultusunda değişikliğe gidilmesi gerekliliği doğmuştur. Bu anlamda MİSEM etkinlik programında yapılan değişiklikler tabloda belirtilmiştir. Bilgilerinize sunarız.

MİSEM Eğitimleri

Elektrik SMM Eğitimi	23-26 Mart 2011
Enerji Kalitesi ve Harmonikler	15-16 Nisan 2011
YG Tesislerinde İşletme Sorumluluğu	28-29-30 Nisan 2011
İç Tesisat Proje Hazırlama Eğitimi	13-14 Mayıs 2011
Elektrik Topraklamalar Eğitimi	27-28-29 Mayıs 2011
Katodik Koruma	02-03-04 Haziran 2011
PLC Eğitimi	06-10 Haziran 2011
Yangın Algılama ve Uyarma Sistemleri Eğitimi	7-8-9 Temmuz 2011
Elektrik SMM Eğitimi	28-29-30 Temmuz 2011
YG Tesislerinde İşletme Sorumluluğu	25-26-27 Ağustos 2011